

KOZMOKLOBASANJE. O E-UŽIVANJU VESOLJSKE KRANJSKE KLOBASE

Jernej MLEKUŽ¹

COBISS 1.01

IZVLEČEK

Kozmoklobasanje. O e-uživanju vesoljske kranjske klobase²

Sunita Williams, ameriška astronautka »slovensko-indijskega rodu«, je 10. decembra 2006 poletela v vesolje. V njeni kozmoprtljagi so bile tudi (kranjske) klobase. To kozmogodbo o kozmoklobasah so objavili številni slovenski mediji, v vsemogočih oblikah. Toda kaj se pripeti kozmoklobasi, ko zapusti svet profesionalnih medijev, ko jo začnejo uživati internetni uporabniki (v jeziku)? Pravzaprav nič, ostane predmet klobasanja, kozmoklobasanja, metakozmoklobasanja. In prav to kozmoklobasanje – dejansko govorjenje o kozmoklobasi – je predmet tukajšnje analize.

KLJUČNE BESEDE: kozmoklobasanje, ligvistika (govora), govor, izjava, internet

ABSTRACT

Cosmic sausaging. On the e-consumption of Carniolan space sausage

Sunita Williams, American astronaut of "Slovene-Indian extraction", flew into space on 10 December 2006. Her cosmic luggage included (Carniolan) sausages. This cosmic story about cosmic sausages was published in numerous Slovene media, in every possible form. But what happens to a cosmic sausage when it leaves the world of professional media, when it is begun to be consumed by internet users (in language)? Nothing; in fact, it remains the subject of sausaging, cosmic sausaging, meta-cosmic sausaging. And it is precisely cosmic sausaging – actually e-discourse about cosmic sausages – that is the subject of this analysis. (Translator's note: the Slovene language has a verb (klobasati) formed from the root "sausage" (klobasa) which means "to ramble" (verbally), i.e. "to rabbit on".)

KEY WORDS: cosmic sausaging, linguistics (of speech), speech, statement, internet

Vesoljska kranjska klobasa? Kakopak, kozmoresnica! Kranjska klobasa je bila ...

¹ Dr. znanosti, asistent z doktoratom, Inštitut za slovensko izseljenstvo in migracije ZRC SAZU, Novi trg 2, SI-1000 Ljubljana; mlekuz@zrc-sazu.si.

² Članek je nastal v okviru raziskovalnih projektov L5-9309 »Internet kot medij ohranjanja narodne in kulturne dediščine med Slovenci po svetu« in L6-2203-0618 »Ustvarjanje spomina in ohranjanje kulturne identitete med slovenskimi izseljenci in njihovimi potomci« ter raziskovalnega programa P5-0070 »Narodna in kulturna identiteta slovenskega izseljenstva«. Vse financira Agencija Republike Slovenije za raziskovalno dejavnost.

V VESOLJU

Tako kot tudi značka Astronavtsko raketarskega kluba Vladimir M. Komarov iz Ljubljane, knjiga Vojka Kogoja *Vesoljske pasti*, slovenska zastavica, slika Marije Pomagaj in še mogoče kaj »made in Slovenia«.

A glavna junakinja v tem ne ravno kozmično obsežnem poglavju je kranjska klobasa. »Nakanak«, vesoljska kranjska klobasa. Kranjska klobasa je poletela v vesolje 10. decembra 2006 iz vesoljskega centra Kennedy v Cape Canaveralu z raketoplanom Discovery. V vesolju je ostala, preživela, zdržala do božiča, ko so jo pojedli astronauti in astronautke, med njimi tudi Sunita Williams, ki jo je vzela na kozmopotovanje. Zgodba o vesoljski kranjski klobasi bi verjetno odšla tako hitro v pozabo, kot je odšla hitro iz črevesa astronautov in astronautk, če se ne bi pojavila v ...

V MEDIJIH

To kozmogodbo je – še preden je klobasa junakinja sploh postala kozmoklobasa – objavila Slovenska tiskovna agencija (STA), še isti dan nekateri in potem skoraj vsi večji pa tudi številni manjši slovenski mediji.

Vesoljska kranjska klobasa je nekajkrat, nemalokrat zasijala tudi v naslovih. Recimo: »Z Discoveryjem v vesolje tudi Slovenka in kranjske klobase«,³ »Na discoveryju Slovenka in kranjske klobase«,⁴ »Slovenska klobasa v vesolju. Klobasa je prestala telefonski test«,⁵ »Slovenske klobase v vesolju«,⁶ »Klobasa v vesolju« in podnaslov »Kaj nas zares dela Slovence? Kranjska klobasa«,⁷ »Cleveland Plain Dealer o slovenskih klobasah v vesolju«. ⁸

Zadišala je v *Indirektovi* izjavi dneva z naslovom »Ameroslovenska astronautka Sunita Williams o potovanju kranjske klobase v vesolje«: »Seveda so morale klobase prestati Nasino inšpekcijo, preden so šle v vesolje. Pojedli pa smo jih med eno od skupnih večerij.«⁹

In zamastila je številne prispevke. Če že ni zasijala v naslovu, se je nemalokrat, pogosto prerinila do druge ali tretje povedi. Da ne bomo krivični do liliputanskih slovenskih medijev, odprimo revijo z vse prej kot hladnim naslovom, *Mojo Slovenijo*, »Osrednjo revijo za Slovence zunaj meja domovine«, in pogledimo na stran »Dogodki v decembru na

³ STA, <http://www.finance.si/170119> (18. 3. 2009). Isti naslov članka in verjetno zelo podobno besedilo je objavljeno tudi na spletni strani STA: <http://www.sta.si/vest.php?s=s&id=1114463> (18. 3. 2009).

⁴ Anon, <http://www.delo.si/clanek/o176538> (18. 3. 2009).

⁵ Anon., <http://www.delo.si/clanek/o184718> (18. 3. 2009).

⁶ M. K., <http://www.druzina.si/ICD/spletnastran.nsf/8146580874071e30c1256ed200511bee/8c371972f55c140cc125724300445b6f?OpenDocument> (18. 3. 2009).

⁷ Mateja Hrastar, http://www.mladina.si/tednik/200651/clanek/kul-femina_sceptica--mateja_hrastar/ (18. 3. 2009).

⁸ STA, http://www.mladina.si/dnevnik/16-01-2007-cleveland_plain_dealer_o_slovenskih_klobasah_v_vesolju/ (18. 3. 2009). Isti naslov članka in verjetno zelo podobno besedilo je objavljeno tudi na spletni strani STA: <http://www.sta.si/vest.php?s=s&id=1125006> (18. 3. 2009).

⁹ Sunita Williams, http://www.indirekt.si/izjava_dneva/72967/?apage=101 (18. 3. 2009).

kratko« pod naslov »Nasina misija s slovenskimi koreninami«. Ker prispevek, kot veleva že stran, na kateri je objavljen, ni maratonski, ga podajamo v celoti:

V raketoplanu Discovery je k zvezdam poletela vesoljka s slovenskimi koreninami. S sabo je vzela tudi kranjske klobase. Na krovu bo Sunita Williams, magistra strojništva s floridskega inštituta za tehnologijo, ki ima poleg indijskih po materi tudi slovenske korenine. V vesolju bo preživela pol leta. Med zanimivejšimi stvarmi v njeni prtljagi so gotovo kranjske klobase, izdelek mesarije Ažman (»Ažman Meats«) iz Euclida pri Clevelandu, ki jih pripravlja njena teta Mary Ann Zalokar Okicki iz kraja Mentor v Ohio. V Nasi so sicer trije vesoljci s slovenskimi koreninami: poleg Williamsove še Ronald Šega in Jerry Linenger.¹⁰

Seveda pa niso vsi tako navdušeno ugriznili v vesoljsko kranjsko klobaso. Marko Zorko, v *Mladini* v članku z naslovom »Ta svet je sanatorij in mi smo le pacienti« in podnaslovom »Po njih klobasah jih boste prepoznali ...« zaklobasa z/s:

»Jaz sem te prvi objel!«
(Magellan, Filipini)

»Naše nebo ni več prazno.«
(Iz političnega govora)

»Fotograf Phil Hrvatin iz Clevelanda, ki se je sprejema udeležil z znanim radijskim voditeljem Tonyjem Petkovskim, je prinesel kranjske klobase proizvajalca Azmana iz Euclida. To so tiste znamenite kranjske klobase, ki jih bo Williamsova ponesla v vesolje v paketu, ki ji ga je pripravila njena teta Mary Ann Zalokar. Proizvajalec se je hitro odločil izkoristiti reklamo, tako da na zavitku piše, da gre za ‚vesoljske klobase‘.«
(STA – V Washingtonu sprejem ob dnevu samostojnosti)

Bridko je donela trobenta in na nebu je plavala kranjska klobasa. Prva slovenska klobasa v vesolju. Bolj kot kdajkoli prej. Prvič, odkar sploh obstaja slovenski narod. Slovenci smo se končno dotaknili neba, stopili smo na prste in je še malo manjkalo, pa smo vzeli v roke kranjsko klobaso in je bilo ravno prav, in tam zdaj plava in čaka, da izpolni svoje poslanstvo. Tačas pa gleda dol na Zemljo, na deželico, stisnjeno med morje in gore, in si reče: »Small is beautiful!« Kdo je ne bi imel rad, taka je kot mi. Skromna in pripravljena, da jo požrejo.

In ga odklobasa: »P.S. Leteča kranjska klobasa bo servirana kot presenečenje za božično večerjo. / Kaj se bo potem zgodilo z njo, si lahko samo mislimo. Eksekucija bo vakuumška. In kaj potem še ostane od slave vojvodine Kranjske?«¹¹ Besedilo krasi tudi ta kozmoklobasična ilustracija:

¹⁰ Anon., http://www.mojaslovenija.net/upload/ms_januar_2007.pdf (25. 2. 2009).

¹¹ Marko Zorko, http://www.mladina.si/tednik/200651/clanek/slo-poltergajst--marko_zorko/ (17. 3.



Vesoljska kranjska klobasa pa je servirana tudi na bolj oficialnih, zategnjenih, speglanih mestih. Recimo na spletni strani Zveze potrošnikov Slovenije pod naslovom »Zaščita kmetijskih izdelkov in živil slovenskega porekla na trgu EU« zamasti prvo poved, začetek prve povedi:

Kranjska klobasa je bila že v vesolju; s seboj jo je ponesla astronautka s slovenskimi koreninami. Pa vendar je bila ta kranjska klobasa narejena v ZDA in lahko samo upamo, da so uporabili recepturo, ki jo predpisuje Pravilnik o mesnih izdelkih (Ur. l. št 34/2004).¹² S tem pravilnikom so receptura, kakovost in ime izdelka (kranjska klobasa) zaščiteni le na slovenskem trgu, to klobaso pa lahko izdeluje kdorkoli.¹³

A veliko bolje kot v resnobni družbi se zdi, da se znajde v zabavnih vlogah. Recimo V *Večerovem* »odvisnem strankarskem trobilu« »Toti List« v »kolum(b)ni« z naslovom »Hopa, hopa, hopa moja bo Evropa«, v kateri se avtor sprašuje, zakaj niso »Veliki vodje resnično velike Francije, Velike Britanije, odkar je združena, tudi velike Nemčije ter že od nekdaj velike Italije« »povabili tudi naše micene, a hrabre in modre Slovenije«:

So mar že pozabili, da smo bili še nedavno uspešno predsedovali EU ter, da je lani v vesolju krožila kranjska klobasa? So mar pozabili, da Slovenci v znak spoštovanja do Evrope nočemo niti približno počrpati vsega denarja iz njenih strukturnih skladov?¹⁴

Vesoljska kranjska klobasa pa je, kot je odkril *Dnevnikov* novinar Domen Caharijas, dosegla tudi svojevrsten rekord med kranjskimi klobasami. V *Dnevnikovem Objektivu*, v »statistiki za telebene«, kot je nadnaslovljen prispevek, ki ob koncu leta 2006 v vsemogočih številkah predstavi vsemogoče pretekle dogodke, nam jo postreže z naslednjimi številkami:

Pikolovsko. 28.318 kilometrov na uro je dosegla najhitrejša kranjska klobasa na svetu. Pri tem rekordu je – po slovesu in zakoreninjenem prepričanju slovenskemu – mesnemu proizvodu, ki je prišel izpod rok mesarjev iz mesnice »Ažman Meats«

2009).

¹² *Pravilnik o kakovosti mesnih izdelkov* (Uradni list RS, št 34/2004) v 13. členu strogo definira, kakšno meso in ostale sestavine more vsebovati kranjska klobasa, njeno velikost, težo, obliko, pripravo in še kaj.

^{(Anon.,} <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlurid=20041480> (19. 2. 2009).

¹³ Anon, <http://www.zps.si/hrana-in-pijaca/oznacevanje-zivil/zascita-kmetijskih-izdelkov-in-zivil-slovenskega-porekla-na-trgu-eu.html?Itemid=413>, (19. 2. 2009).

¹⁴ Tropinovec, http://bor.czp-vecer.si/VECER2000_XP/2008/10/09/2008-10-09_STR-33-33_MX-01_IZD-01-02-03-04-05-06_PAG-TOTI-LIST.pdf (21. 4. 2009).

iz Euclida pri Clevelandu, nekoliko pomagala Sunita Williams, ki se ji po žilah po materini zaslugi pretaka nekaj slovenske krvi. No, še bolj je klobasi do neverjetne hitrosti, s katero bi pot med Ljubljano in Ambrusom prepotovali v 5,97 sekunde, pomagalo vesoljsko plovilo Discovery, na krovu katerega je dišala.¹⁵

K vsemu temu naj dodam še medijsko izkušnjo avtorja *Kozmoklobasanja*, širši javnosti znanega kot dr. bureka, z vesoljsko kranjsko klobaso. Novinarki *Primorskih novic* je na vprašanje, »s čim se trenutno ukvarja [...]?«, odgovoril, da »trenutno piše [...] knjigo o kranjski klobasi. Delovni naslov je *Zamišljena kranjska klobasa*, govorila pa bo o širjenju nacionalizma v družbi kranjske klobase.« Novinarka pa brž: »Sunita Williams, ameriška astronautka slovenskega rodu, jo je menda vzela s seboj v vesolje.«

In kaj se pripeti vesoljski kranjski klobasi, ko zapusti svet profesionalnih medijev, ko se profesionalno razkuhana, prekuhana, zapečena in prepčena znajde ...

V USTIH

potrošnikov? Hm, pravzaprav nič, ostane predmet klobasanja, kozmoklobasanja, metakozmoklobasanja. In prav to kozmoklobasanje bo predmet tukajšnje analize (v nadaljevanju *Kozmoklobasanje*). A vstopimo kozmoklobasično prizemljeni v to poglavje, poimenovano po organu, ki omogoča ne samo, če si sposodim modre besede Jožeta Vogrinca iz tiste samovšečne knjige o bureku, uživanje kozmoklobase med zobmi, ampak tudi ali še veliko bolj njeno uživanje v jeziku.¹⁶ Izstrelimo torej že primer neprofesionalnega kozmoklobasanja, ljudskega, plebejskega uživanja vesoljske kranjske klobase v jeziku – pogledimo, kako na članek z naslovom »Z discoveryem v vesolje tudi Slovenka in kranjske klobase«, objavljenem na spletni strani »Finance.si«, poklobasa O/otac:

Bah, saj znamo slovenke, na svojih kranjskih klobasah, v vesolje iztreljevati tudi sami...¹⁷

In prisluhnimo, kako o vesoljski kranjski klobasi klobasajo na spletnem portalu »Vijavaja.com« (ali tudi samo »Vijavaja«), na forumu »Pogovori, debata, čenče«, v debati »V vesolje tudi kranjske klobase«:

R.I.P.: Drugega kot začudenja nad temnopolto prenašalko kranjskih klobas pač ne morem izraziti:

http://www.rtv slo.si/modload.p p?&c_mod=rnews&op=sections&fun =read&c_menu=9&c_id=127850

¹⁵ Caharijas, http://www.dnevnik.si/tiskane_izdaje/dnevnik/220467 (11. 3. 2009).

¹⁶ Jože Vogrinc, »Predburekom (pardon, predgovor!)«, str. 9.

¹⁷ O/otac, <http://www.finance.si/170119> (18. 3. 2009).

^{Vse} izjave so objavljene originalno, torej z vsemi slovničnimi idr. napakami.

PO KURE

Vampirica: Ah ja američanka slovensko.indijskega rodu ☺☺☺ važn da je saj na tretino neki slovesnega☺

Pink4: hehe.....hudo....kranjske klobase bodo v veselju...lol ☺☺☺☺☺☺☺☺☺

Grozilda: no zdej bo pa slovenija znana po celem svetu. in to po kranskih klobasah!!!! ko da nimamo kej boljšega! ☺

R.I.P.: Kaj pa mamo boljšega?

PO KURE

R.I.P.: Ženska očitno ni kar tko rekla, da ima tudi »slovensko kri«... Sploh pa to ni pomembno. Pomembno je, da je slovenski izdelek v veselju. To je bistvo. In Kranjska klobasa je očitno najprimernejša za pot v veselje, ker, če imamo tudi ostale specialitete, s katerimi bi se lahko mastili v veselju.

Upam, da bodo to naši znali izkoristit kot promocijo Slovenije. To nedvomno je.

Galadriel: sej so že v veselju^^ menda je pol poletel discovery en dan po predvidenem datumu če se prav spomnim☺

Girlice: a pa vejo da so slovenije??

vrjetn vejo da so klobase druga pa ne

R.I.P.: Zdej se bomo pa lohka še 3 leta hvalil, da je v veselje poletela Slovenka s kranjskimi klobasami.☺

R.I.P.: Citiram: Girlice, [...]:

a pa vejo da so slovenije??

vrjetn vejo da so klobase druga pa ne

Ja najbrž jim je le povedala. Sigurno vedo kaj bodo oz. so jedl v veselju, ker najbrž nesejo s seboj točno določene stvari in za vse se ve kar se nese s seboj. Najbrž so jih poskusli že na "trdih tleh", da vidijo, če jim sploh odgovarjajo, ker, če ne☺bi lahko pršlo do kakih neprijetnosti.

Siddh4ever: Oh da. Slovenka.

Po 32496754 kolenu. ☺

R.I.P.: siddh, noben ne bo spraševal v katerem kolenu, Slovenka je Slovenka, nobenemu ni treba vedit da je temnopolta ☺

PO KURE

Livida: Citiram: Grozilda, [...]:

no zdej bo pa slovenija znana po celem svetu. in to po kranskih klobasah!!!! ko da nimamo kej boljšega! ☺

Škoda bi blo pojest kraškega ovčarja ali lipicanca ali kranjsko čebelico ali človeško ribico... Potica pa ni dobra, če jo zmrzneš.

R.I.P.: Citiram: R.I.P., [...]:

siddh, noben ne bo spraševal v katerem kolenu, Slovenka je Slovenka, nobenemu ni treba vedit da je temnopolta ☺

PO KURE

☺ saj je vseen. Nobedn se ne bo izdajal za nekaj kar ni, če niso od zadaj kakšni višji interesi. Res ne vem kakšni interesi bi bili tukaj zadaj, da bi ta dama trdila, da ima nekaj slovenske krvi, če je ne bi imela ☺

Sicer pa v NASA-inem raziskovalnem centru je vsaj ena Slovenka... Za to vemo. Ve-

liko Slovencev živi in dela v tujini pa se o njih ne govori veliko pa prav tako dosegajo rezultate v svetovnem merilu ali vsaj takšne, o katerih lahko večina le sanja...

Pomojem je večji pomen, Kranjska klobasa v vesolju hmmm, to ima težo in eno izmed kart na kateri se lahko Slovenija promovira.

Marsha: Citiram: Pink4, [...]:

hehe.....hudo....kranjske klobase bodo v vesolju...lol ☺☺☺☺☺☺☺

☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺

Renna: lol ☺

Wox27: Zakaj pa ne?? ☺

Sj so tut oni ljudje ☺

Yellogirl: Citiram: Girlice, [...]:

a pa vejo da so slovenije??

vrjetn vejo da so klobase druga pa ne

Pomoje »vejo« da so iz Slovaške...¹⁸

Kaj je torej kozmoklobasanje? Kozmoklobasanje je govorjenje, klobasanje o kozmoklobasi, torej »izmenjava misli«, opredeljena z določenim objektom, konkretnim predmetom, ki je pridobil metarazsežnosti. Metarazsežnosti? Bomo torej na tej kozmoklobasični odpravi poleteli odkrivati metarazsežnosti vesoljske kranjske klobase? »Nakanak«, v *Kozmoklobasanju* ne bomo odleteli tako daleč, ostali bomo na trdnih tleh kozmoklobasanja, govorjenja – početja, ki vesoljsko kranjsko klobaso (še) pošilja v metasvetove. Torej glavni junak *Kozmoklobasanja* je kozmoklobasanje in ne kozmoklobasa, klobasali bomo o samem govoru in ne o predmetu govora. A kozmoklobasanje kajpada ni klobasanje o čemerkoli. Ni klobasanje o

obiskih	nezemljanov,
celulitnih zadnjicah,	butastih politikih,
kislem vremenu,	prekislem vinu,
lokalnem žogobrcu,	ranjenem srcu,
srčnih težavah,	težavnih poplavad,
norih kravah,	norih gobah,
gobarski sreči,	prazni vreči,
neskončni praznini,	idilični ravnini,
mučni idili,	zakonski muki,
ženi	neuki,

zadaj pa bomo končali, da ne bomo drugam odklobasali. Temveč je – kar nikakor ni nepomembno za značaj kozmoklobasanja, kot bomo nekoliko podrobneje kasneje pokazali – klobasanje o kozmoklobasi.

Kozmoklobasanje je torej, z besedami Mihaila Mihajloviča Bahtina – ki nam bo v neizmerno pomoč pri tukajšnjem resnem znanstvenem kozmoklobasanju, tako neizmerno,

¹⁸ R.I.P., Vampirica, Pink4, Grozilda et al., http://www.vijavaja.com/forum/forum_izpis teme.php?id=51072&k (10. 2. 2009).

da se zdi *Kozmoklobasanje* le povsem neokusno, nepotrebno, papagajsko klobasanje – »izmenjava misli« o vesoljski kranjski klobasi, kozmoklobasi »na vseh področjih človekove dejavnosti in življenja«.¹⁹

Natančni, pikolovski, tečni bralec bo hitro opazil, da se kozmoklobasanje obravnavano v *Kozmoklobasanju* ne nanaša ravno na vsa področja človekove dejavnosti in življenja. Še več, kaj hitro bo okusil, da je tukajšnje kozmoklobasanje resno zamejeno, da gre le za e-kozmoklobasanje, torej klobasanje, ki se pripravlja in uživa na svetovnem spletu.²⁰ Omejitev na e-kozmoklobasanje je seveda v prvi vrsti pragmatične narave, pogojena z neopaznostjo, neznatnostjo, mimobežnostjo vesoljske kranjske klobase v tej človeški in družbeni dejavnosti *par excellence* – klobasanju.²¹ Se spomnite kogarkoli, kjerkoli, kadarkoli, kakorkoli klobasati o vesoljski kranjski klobasi? Kozmoznanstvenoklobasanje – *Kozmoklobasanje*, ki pravkar maliči vaš dobri okus, seveda ne šteje.

Iskanje madežev uživanja vesoljske kranjske klobase v jeziku, pack kozmoklobasanja, nas tako prej ali slej zapre v sicer pregovorno odprti svetovni splet, v katerem je iskanje izmenjav misli o vesoljski kranjski klobasi enostavna naloga. Izberemo iskalnik, recimo »Google«, vanj vpišemo »vesoljska kranjska klobasa«, dobimo »približno 612« zadetkov in začnemo v vsakega posebej vtikati nos, da vidimo kaj skriva.²² Velika večina seveda nič uporabnega, nič kozmoklobasičnega, kot na primer tale, v katerega sploh ni treba globoko pomoliti nosa, da zavohamo, da nima veze z vesoljsko kranjsko klobaso:

Da počiš od smeha...

Pelješ se v formuli 1, pred tabo je podmornica, za tabo pa **vesoljska** ladja!

Prodajalka nareze **klobaso**, jo položi na tehtnico in vprasa: »12dag s francosko strastjo in amerisko brzino prav po **kranjsko** nabrise! ...

www.kevder.net/prikaziCl.asp?CIID=742&Vse=1 – 674k – Posnetek – Podobne strani²³

¹⁹ Mihail Mihajlovič Bahtin, »Problem govornih žanrov«, str. 249.

²⁰ Natančni, pikolovski, tečni bralec bo tudi opazil, da se obravnavano e-kozmoklobasanje ne nanaša na vse oblike e-kozmoklobasanja. V *Kozmoklobasanju* namreč ne bomo našli, če se omejimo le ne pisno e-kozmoklobasanje, recimo kozmoklobasanja, ki se odvija po elektronski pošti (e-mail), in kozmoklobasanja v tako imenovanih klepetalnica (ang. *chat-rooms*). In zakaj ne? Zato, ker ne smemo, tako smo bili namreč vzgojeni, in največkrat tudi ne moremo brskati po e-pošti drugih. In zato, ker se v klepetalnica besedila ne shranjujejo, temveč se preko računalnika prenesejo na zaslon drugega.

²¹ O govoru, klobasanju kot izključno človeški dejavnosti piše med drugim in med drugimi Émile Benveniste v spisu »Živalska komunikacija in človeška govorica« (*Problemi splošne lingvistike I*). Primerjavo človeške govorice z načinom komuniciranja čebel, ki smer in oddaljenost vira hrane opišejo svojim kolegicam s posebnim plesom, zaključi takole: »stalnost vsebine, nespremenljivost sporočila, nanašanje eno situacijo, nerazstavljiva vsebina izjave, njen enostranski prenos.« (*Ibid.*, str. 72.) Torej pri čebeljem plesu, edini obliki »govorice«, ki jo je bilo do zdaj mogoče odkriti pri živalih, »ne gre za govorico, temveč za kod signalov.« (*Ibid.*, str. 72.)

²² Za kozmoklobasanjem je avtor *Kozmoklobasanja* stikal na iskalnikih »Google« in »Najdi.si«. »Približno 612« zadetkov je iskalnik »Google« (na celotnem spletu) za vpisane besede »vesoljska kranjska klobasa«, seveda v vseh sklonih in številih, poiskal dne 23. 2. 2009.

²³ Google, <http://www.google.si/search?hl=sl&q=vesoljska+kranjska+klobasa&start=110&sa=N> (23. 2. 2009). Vprašali se boste, zakaj ni avtor iskalniku naročil, da naj išče le za besedili, v katerih se

Odgovor ostaja enak. Še vedno gre za eno izjavo – izjavo, ki ji recimo *zložena*. Zložene izjave, kot so znanstvene razprave, romani, razne zapletenejše publicistične oblike, se pojavljajo v ambicioznejši, največkrat pisni komunikaciji (znanstveni, umetniški, družbeno-politični). Med nastajanjem te zložene izjave vključujejo različne *preproste* izjave, nastale v razmerah drugih oblik komunikacije. Toda, ko se te preproste izjave vključijo v zloženo izjavo, se preoblikujejo, izgubijo svoj prvotni značaj, saj izgubijo neposredni odnos do realne stvarnosti oziroma pridobijo novega. Na primer zgoraj navedeni del »izjave« STA v članku z naslovom »Ta svet je sanatorij in mi smo le pacienti« sicer ohranja svojo obliko, toda prek *Mladininega* članka, njene celote, vstopa v novo realnost, ki jo določa novi kozmoklobasač. Na njem, torej *Mladininem* kozmoklobasaču je, kaj bo naredil z besedilom STA (kam ga bo postavil, kako ga bo obrezal, kako se bo iz njega (po)norčeval). Če lastništvo izjave, dogodka predamo medijskim hišam, potem to ni dogodek STA, temveč je *Mladinin* dogodek.³⁰

Toliko zaenkrat o izjavi, *osnovni* enoti kozmoklobasanja, ki pa je tudi in vedno *realna*, nikoli pogojna enota kozmoklobasanja. Kajti, kot pravi Bahtin, »govor lahko obstaja le v obliki konkretnih izjav posameznih govorečih ljudi, subjektov (tega) govora.«³¹ Kozmoklobasanje lahko obstoja le v obliki konkretnih kozmoklobasičnih izjav posameznih kozmoklobasačev. Brez konkretnih kozmoklobasičnih izjav je kozmoklobasanje kot meseno uživanje kranjska klobase brez mesa. »Nakanak!«³²

Kozmoklobasanje smo dosedaj opisali kot »izmenjavo misli« o vesoljski kranjski klobasi, kar lahko bralca z bujno domišljijo zapelje k vsemogočim zaključkom. Češ, misli lahko izmenjujemo tudi nejezikovno ali zunajjezikovno oziroma brez jezikovne opore. Takšni burnodomišljjski zaključki so, kot pokaže Émile Benveniste, napačni.³³ Misel, kot ugotavlja, »se lahko materializira le v jeziku« in jezik »nima druge naloge kot 'pomeniti'«. ³⁴ Torej »miselne operacije, pa naj bodo še tako abstraktne in posebne«, se »zmeraj izražajo v jeziku.«³⁵

Izmenjava misli o vesoljski kranjski klobasi pa nam postavlja še eno omejitev, povezano z osrednjo lingvistično delitvijo, na jezik – abstrakten sistem jezikovnih pravil, in govor – dejansko jezikovno dejavnost ali realno danost jezikovnih pojavov. Le bralec, z

³⁰ Mihail Mihajlovič Bahtin, »Problem govornih žanrov«, str. 236. Kot bomo videli kasneje, kategorija lastnine izjavi ne pristoji najbolje. A o tem seveda več kasneje.

³¹ Mihail Mihajlovič Bahtin, »Problem govornih žanrov«, str. 249–249. Poševni tisk v citatih, v kolikor ni drugače navedeno, ni delo avtorja *Kozmoklobasanja*.

³² Z besedami Bahtina: »Jezik [...] vstopa v življenje prek konkretnih izjav (ki ga realizirajo), prav tako pa tudi življenje vstopa v jezik prek konkretnih izjav.« (*Ibid.*, str. 237.)

³³ »Jezikovna oblika torej ni le pogoj za prenosljivost, temveč predvsem pogoj za realizacijo misli. Misel razumemo šele, ko je prilagojena okvirom jezika. Zunaj njih je le nejasno hotenje, so le vzgibi, ki se sproščajo v gestah in mimiki. To pomeni, da je vprašanje, ali lahko misel shaja brez jezika oz. se mu ogne kot oviri, nesmiselno, če dane podatke analiziramo le s količjak strogosti.« (Émile Benveniste, *Problemi splošne lingvistike I*, str. 74) »[Z]možnost mišljenja je vezana na sposobnost govornice, kajti jezik je pomensko strukturiran, in misliti pomeni uporabljati jezikovne znake.« (*Ibid.*, str. 84.)

³⁴ *Ibid.*, str. 74.

³⁵ *Ibid.*, str. 73.

nepredstavljivo domišljijo, bi znal trditi, da je izmenjava misli mogoča v neki abstraktni enotnosti jezikovne zavesti brez dejanske prakse rabe jezike – govorne dejavnosti.

Torej v kozmoklobasanju, kot ga nameravamo obravnavati v *Kozmoklobasanju*, ne bomo zagrizli (no, glede na zgoraj rečeno sploh ne moremo, če nimamo nepredstavljive domišljije, zagristi) v jezik, abstrakten sistem jezikovnih pravil, brezbrizen do govorcev in govorne komunikacije, ampak v stvarno, dejansko uživanje v jeziku, torej v govor. Opraviti imamo torej, rečeno s Ferdinandom de Saussurjem, »jezikoslovjem govora«. ³⁶ Jezikoslovjem govora? Da, jezikoslovjem govora, ob predpostavki, da govor razumemo drugače kot Saussure. Naše razumevanje pojma »govor« z razliko od Saussurjevega pojma govora (*parole*) ne poudarja individualnega, ³⁷ ampak družbeni, komunikativni vidik. Govora torej ne obravnavamo s stališča govorca, »kot da bi obstajal le *on sam* brez *nujno potrebna* odnosa do *drugih* udeležencev v govorni komunikaciji.« ³⁸ Govor, kot ga razumemo v tukajšnjem besedilu, je definiran s komunikativno funkcijo, je govorna interakcija. Govor je torej »temeljna realnost jezika«, ³⁹ stvarno uživanje v jeziku, ki je, kot bomo podrobneje videli v nadaljevanju, zapackano z individuumom, a hkrati je neizbežno, po definiciji tudi izrazito družbeno dejanje. ⁴⁰ Jezik – z besedami Valentina Nikolajeviča Vološinova, ki nam bo tako kot Bahtin v neizmerno pomoč pri papagajskem znanstvenem kozmoklobasanju – »živi in zgodovinsko postaja prav tu, v konkretnem govornem občevanju, ne pa v abstraktnem lingvističnem sistemu jezikovnih oblik kakor tudi ne v individualni duševnosti govorcev.« ⁴¹

Rekli smo, da je govor stvarno uživanje v jeziku. Govor je vedno odtisnjen, kot pravi

³⁶ Ferdinand de Saussure, *Predavanja iz splošnega jezikoslovja*, str. 29.

³⁷ Natresimo le nekaj okruškov iz *Predavanj iz splošnega jezikoslovja*, ki govor (*parole*) omejujejo na dimenzijo individualnega: »Ko ločimo jezik od govora, hkrati ločimo: 1. družbeno od individualnega; 2. bistveno od drugotnega in bolj ali manj naključnega.« (*Ibid.*, str. 25.); »V govoru ni tako nič kolektivnega; njegove pojavitve so individualne in trenutne. Tu ni nič več kakor zgolj vsota posamičnih primerov po obrazcu: (1 + 1' + 1'' + 1''')...« (*Ibid.*, str. 30.)

³⁸ Mihail Mihajlovič Bahtin, »Problem govornih žanrov«, str. 244. Prav tako pa je potrebno tudi ta družbeni vidik govora razlikovati od »monološke« družbenosti, ki ga ima Saussurjev pojem jezika (*langue*). Jezik je, kot pravi Saussure na enem od številnih mest v *Predavanjih iz splošnega jezikoslovja* (str. 26), »družbeni del govornice, zunaj posameznika, ta ga sam ne more niti ustvariti niti spreminjati; obstaja samo po nekakšni pogodbi med člani skupnosti.«

³⁹ Valentin Nikolajevič Vološinov, *Marksizem in filozofija jezika. Temeljni problemi sociološke metode v znanosti o jeziku*, str. 130.

⁴⁰ Navržimo le eno misel iz knjige *Marksizem in filozofija jezika* (str. 129), ki to družbeno dimenzijo izjave zelo podrobno in jasno obravnava: »Organizacijsko središče sleherne izjave, slehernega izraza – ni znotraj, temveč zunaj: v družbenem okolju, ki obdaja osebek. Samo neartikulirani živalski krik je dejansko organiziran znotraj fiziološkega aparata posamičnega osebka. V njem ni nikakršnega ideološkega prebitka nad fiziološkim odzivom. Že najbolj rudimentarna človeška izjava, ki je realizira individualni organizem, pa je, vzeta z gledišča njene vsebine, smisla in pomena, organizirana zunaj njega, v zunajorganskih pogojih družbenega okolja. Izjava kot taka je v celoti produkt družbene interakcije, tako tiste neposredne, ki jo določa situacija govorjenja, kakor tudi posredne, ki jo določa celota pogojev danega govornega kolektiva.«

⁴¹ *Ibid.*, str. 132.

Bahtin, »v obliko izjave [...] in zunaj te oblike sploh ne more obstajati.«⁴² Izjava torej pripada redu govora in ne jezika. Je enota dejanske jezikovne dejavnosti in ne abstraktnega jezikovnega sistema. Izjava ima torej pribitek stvarnosti, *nekaj*, česar jezikovne (in pomenske) kategorije (stavek, znak, označevalec, označenec idr.) nikoli ne morejo povsem izčrpati.

Torej, izjava pomeni tudi in predvsem preprosto to, da se je pojavila, da je bila izgovorjena, zapisana, narisana ali kako drugače v realnost ulita – da ni obstala v redu občosti, svetu idej, konceptov, misli, nazorov, pojmov, teorij. Ni obstala le v neslišnem brbotanju »notranjega govora«.⁴³ Izjava ima torej status enkratnega dogodka, izjava je vedno (tudi) dogodek. Dogodek pa enostavno pomeni, da se je pojavila. Izjava je izjava prav po svoji dogodkovni nezvedljivosti.⁴⁴

O izjavi, dogodku, tistem izjavljenem in na drugi strani neizjavljenem, sicer na zelo svoj način, a zato, zdi se, nič manj globokoumno kot tale resna znanstvena razprava, klobasata tudi Cepetaj in Cepetin, dvojčka iz Alicine čudežne dežele, ki sicer neutrudno in, zdi se, z velikim užitkom maličita logiko:

»Že vem, kaj misliš,« je rekel Cepetaj, »ampak sploh ni tako. Nakanak!«
»Marveč ravno narobi,« je povzel Cepetin; »če bi bilo tako, bi bilo čisto mogoče, in če bi bilo mogoče, bi bilo tako, ampak ker ni, pač ni tako. To je logika!«⁴⁵

Torej

... kaj lahko rečemo o O/otacovi izjavi – enoti dejanske jezikovne stvarnosti – »Bah, saj znamo slovenke, na svojih kranjskih klobasah, v veselje iztrelejevati tudi sami...«?

Zdi se, da ne prav veliko. Pravzaprav ne vemo niti tega, ali je izjava perverzen štos, ki od avtorja *Kozmoklobasanja* zahteva veliko mero predrznosti, da ga objavi v resni znanstveni razpravi, ali gre za izraz ironije na kozmonacionalizem ali za oboje ali za povsem ali zgolj delno nekaj tretjega? In v kakšni družbi je bila izjava napisana? V družbi

⁴² Mihail Mihajlovič Bahtin, »Problem govornih žanrov«, str. 249.

⁴³ Z besedami Vološinova (*Marksizem in filozofija jezika. Temeljni problemi sociološke metode v znanosti o jeziku*, str. 133): »Izjava aktualizirana navzven, je otok, ki se dviga iz neizmernega oceana notranjega govora; mere in oblike tega otoka določata dana *situacija* izjave in njeno *občinstvo*.«

⁴⁴ Bahtin se vprašanj dogodkovnosti izjave v spisu »Problem govornih žanrov« posebej ne dotakne. Najdemo pa jih v Vološinovi knjigi *Marksizem in filozofija jezika*: »Zunaj objektivacije, zunaj utelešenja v določenem materialu (materialu geste, notranje besede, krika), je *zavest – fikcija*. Je zgolj slaba ideološka konstrukcija, ki nastane s pomočjo abstrahiranja od konkretnih dejstev družbenega izraza. Zavest kot organiziran materialni izraz (v ideološkem materialu besede, znaka, risbe, barv, glasbenega zvoka idr.), takšna zavest pa je – objektivno dejstvo in mogočna družbena sila.« (*Ibid.*, str. 124.)

Nemaranajkompleksnejši projekt razumevanja izjave kot dogodka je zastavil Michel Foucault. Izjava, kot na primer pravi Foucault (*Arheologija vednosti*, str. 32) v eni od številnih formulacij, je »vselej dogodek, ki ga niti jezik niti pomen ne moreta nikoli povsem izčrpati«.

Pojem izjave, ki ga je Foucault zelo temeljito opredelil v *Arheologiji vednosti*, odpira številne primerjave s Bahtinovim in/ali Vološinovim razumevanjem izjave, ki pa se je jim bomo, kajpak, v *Kozmoklobasanju* brez težav odrekli. Dodajmo samo, da gre pri Foucaultu za nedvomno obsežnejši in kompleksnejši program, ki se nanaša na polje vednosti in ne jezika.

⁴⁵ Lewis Carroll, *Aličine dogodivščine v čudežni deželi / V ogledalu*, str. 197.

moških, družbi opojnih substanc, družbi samotnega večera? Kdo se skriva za vzdevkom O/otac? Seksualni burkež, spolni iztirjenec ali spodoben oče treh otrok, ki si čas za službeno malico začinja s hudomušnim komentiranjem? Z vprašanji bi lahko nadaljevali v nedogled. A odgovorov nanje v e-kozmoklobasanju največkrat nimamo na voljo. Na zaslonu se nam posmehuje le besedilo, izjava, ki se pojavi na nekem spletnem mestu, avtorjevo ime, pogosto nadimek, mogoče čas objave in ponavadi ne prav veliko več. Kaj potem lahko sploh z gotovostjo rečemo o O/otacovi izjavi? Nedvomno to, da se je pojavila, da je bila realizirana, izjavljena. In z veliko mero gotovosti tudi to, da je odgovor – odgovor tu mislimo kar se da široko – na omenjeni e-članek.

Kozmoklobasanje je torej konkretna, dejanska, stvarna izmenjava izjav med kozmoklobasači. In »narobi«, izmenjava govornih subjektov, *izmenjava kozmoklobasanja med kozmoklobasači* je nekakšna prva, konstitutivna posebnost izjave kot enote govorne komunikacije, kozmoklobasične izjave kot enote kozmoklobasanja. Torej, če se navežemo na besedilo pred »Torej« in besede Vološinova: »Dejanska realnost jezika-govora ni ne abstrakten sistem jezikovnih oblik ne izolirana monologična izjava, pa tudi ne psihofiziološko dejanje njegove realizacije, temveč družbeni dogodek govorne interakcije, ki se realizira skozi izjavljanje in izjave.«⁴⁶

Izmenjava kozmoklobasanja med kozmoklobasači pa »ima različen značaj in dobiva različne oblike na različnih področjih človekove dejavnosti in življenja v odvisnosti do raznih funkcij jezika in do raznih pogojev in situacij komunikacije.«⁴⁷ Najbolj očitna je ta izmenjava kozmoklobasanja med kozmoklobasači v e-dialogu, recimo tistem, navedenem na začetku tega poglavja, na forumu »Vijavaja.com«, v katerem se izjave sogovornikov držijo ena druge, se izmenjujejo in povezujejo kot tisti občudovanja vreden okras iz bahavih slovenskih kleti: veriga klobas. Dialog ali e-dialog, ta v vsemir vpijoča situacija »izmenjave misli«, v kateri so replike dialoga druga z drugo sicer povezane z različnimi odnosi (vprašanje z odgovorom, predlog s strinjanjem, trditev z ugovorom itd.), je seveda zelo jasna, preprosta, neposredna oblika govorne komunikacije. Odnosi med replikami namreč zelo očitno predpostavljajo druge udeležence v komunikaciji.

Bolj zamotana, nejasna, zamegljena oblika izmenjave kozmoklobasanja med kozmoklobasači je že nekajkrat omenjena izjava, članek z naslovom »Ta svet je sanatorij in mi smo le pacienti«. Svojo zapletenost nakazujejo že besedila v premem govoru – moti, ki sledijo naslovu. Namreč avtor članka nanje v izjavi neposredno ne odgovarja. Toda odgovarja na vprašanja, ki si jih sam zastavlja. To se zdi na prvi pogled v protislovju z zgoraj rečenim – kot da avtor, kozmoklobasač načrtno ignorira komunikacijo z drugimi in komunicira le sam s sabo. Vendar takšni pojavi v sestavljenih izjavah niso nič

⁴⁶ Valentin Nikolajevič Vološinov, *Marksizem in filozofija jezika. Temeljni problemi sociološke metode v znanosti o jeziku*, str. 130.

⁴⁷ Mihail Mihajlovič Bahtin, »Problem govornih žanrov«, str. 249.

Prav tako pa je potrebno tudi ta družbeni vidik govora razlikovati od »monološke« družbenosti, ki ga ima Saussurjev pojem jezika (*langue*). Jezik je, kot pravi Saussure na enem od številnih mest v *Predavanjih iz splošnega jezikoslovja* (str. 26), »družbeni del govorice, zunaj posameznika, ta ga sam ne more niti ustvariti niti spreminjati; obstaja samo po nekakšni pogodbi med člani skupnosti.«

posebnega, gre za poigravanje z govorno komunikacijo oziroma oblikami preprostih izjav. V govorni komunikaciji torej ne smemo videti le neposrednih odgovorov. Odnosi med izjavami, govornimi subjekti so pogosto zelo zapleteni, prepleteni, nedorečeni, kot je, kot ste verjetno tudi sami zavohali, zapleteno, prepleteno, nedorečeno tudi *Kozmoklobasanje*. A vendarle, ambiciozni članek kot tudi hudo ambiciozno *Kozmoklobasanje*, ki ga pravkar berete, sta navkljub razlikam, ki ju ločijo od replik e-dialoga, po svoji naravi prav tako členu v verigi govorne, kozmoklobasične komunikacije, prav tako kot e-replika dialoga sta povezana z drugimi izjavami in prav tako sta tudi ločena z absolutnimi mejami izmenjave govornih subjektov.

Meje med govornimi subjekti dobijo v specializiranih umetniških, znanstvenih in drugih zapletenejših izjavah oziroma strukturno zapleteni govorni komunikaciji dodaten pomen: »[K]o ohranjajo svojo zunanjo razvidnost, tu dobijo poseben notranji značaj, zahvaljujoč dejstvu, da govorni subjekt, v danem primeru *avtor* dela, uveljavlja tu svojo *individualnost* s stilom, s svetovnim nazorom, in to v vseh sestavinah zasnove svojega dela.«⁴⁸ Ta odtis individualnosti na delu izjavi oblikuje »posebne notranje meje, ki ločujejo to delo od drugih del, ki so z njim povezana v procesu govorne komunikacije danega kulturnega področja: od del predhodnikov, na katera se avtor opira, od drugih del iste umetniške smeri, od del nasprotnih umetniških smeri, s katerimi se avtor spopada itn.«⁴⁹

Toda ambiciozno publicistično delo »Ta svet je sanatorij in mi smo le pacienti« in hudo ambiciozno znanstveno delo *Kozmoklobasanje* sta prav tako kot skulirana replika e-dialoga, naravnana k aktivni recepciji, recimo na odziv v različnih tiskanih oblikah (komentarji, recenzije idr.), na različnih področjih govorne dejavnosti (znanost, publicistika idr.). In prav tako kot replika e-dialoga odgovarjata drugemu ali drugim, se orientirata glede na predhodne izjave – govorne nastope (publicistične članke, znanstvena dela idr.). Sta torej ravno tako govorna nastopa – členu v govorni komunikaciji. Kajpak, vsak s povsem enkratnim mestom v govorni komunikaciji – mestom, ki ga opredeljujejo raznoliki in enkratni odnosi do izjav (pritrjevanje, oporekanje, odgovarjanje, posmehovanje, ignoriranje, občudovanje, delanje norcev idr.), ki dotičnemu govornemu dejanju predhodijo in sledijo. Iz nekoliko širšega pogleda in z besedami Vološinova: »*Organizacijsko središče sleherne izjave, slehernega izraza – ni znotraj, temveč zunaj: v družbenem okolju, ki obdaja osebek.*«⁵⁰

O/otacova izjava »Bah, saj znamo slovenke, na svojih kranjskih klobasah, v veselje iztreljevati tudi sami.« nam govori o temu, da je izmenjava govornih subjektov konstitutivna posebnost izjave. In kaj nam ...

še

lahko pove o izjavi?

Vsaka kozmoklobasična izjava, od odsekanih in kratkih replik v dialogu do preobsežne

⁴⁸ Mihail Mihajlovič Bahtin, »Problem govornih žanrov«, str. 253.

⁴⁹ *Ibid.*

⁵⁰ Valentin Nikolajevič Vološinov, *Marksizem in filozofija jezika. Temeljni problemi sociološke metode v znanosti o jeziku*, str. 128.

in zamotane znanstvene razprave, »ima specifično sklenjenost, ki izraža neko« kozmoklobasačevo »stališče, na katero je mogoče odgovoriti in do katerega je možno zavzeti odzivno stališče.«⁵¹ Ta specifična *sklenjenost, zaključenost* je naslednja osnovna poteza izjav, kozmoklobasičnih izjav. Ključni dejavnik zaključenosti izjave »je možnost, da na njo odgovorimo, ali točneje in širše, da v odnosu do nje zavzamemo odzivno stališče.«⁵² Temu dejavniku ustreza tako vprašanje Girlice iz debate na forumu »Vijavaja.com« (»a pa vejo da so [vesoljske kranjske klobase iz] slovenije??«), na katerega potem R.I.P. odgovarja (»Ja najbrž jim je le povedala.«), hudo resna znanstvena knjiga *Kozmoklobasanje*, ki jo lahko častimo kot nedosegljivo kozmično delo ali jo opišemo z izjavo »Večjega sranja pa še ne!«, kot članek z naslovom »Ta svet je sanatorij in mi smo le pacienti«, za katerega je mogoče reči, da nas je pritegnil ali da nismo čisto prepričani ali smo ga dobro razumeli. Izjava torej potrebuje neko zaključenost, če se želimo nanjo odzvati.⁵³ In »narobi«, čeprav je izjava še tako nedokončana (slovnično, vsebinsko, miselno), je vedno zaključena. Če le lahko nanjo odgovorimo, se odzovemo.

Ta zaključenost, celost izjave, ki omogoča možnost odgovora (odgovor seveda ne gre misliti v ozki jezikovni dimenziji, saj lahko, recimo, na prebrano delo *Kozmoklobasanje* odgovorimo tudi povsem nejezikovno: zažgemo jo na grmadi ali jo pošljemo kot knjigo Vojka Kogoja *Vesoljske pasti* ali podobico Marije Pomagaj v vesolje) je opredeljena z tremi dimenzijami, ki se neločljivo povezujejo. Kot masa različnih vrst mesa in drugih sestavin, ki neločljivo zapolnjuje svinjsko črevo kranjske klobase:

- predmetno smiselna izčrpnost;
- govorni namen ali volja govorca;
- tipične kompozicijsko žanrske oblike zaključka.⁵⁴

Predmetno-smiselna izčrpnost teme izjave je v različnih oblikah kozmoklobasanja zelo različna. Skoraj popolna je lahko v e-dialogu, v katerem se pojavi vprašanje čisto stvarne narave in nato tudi stvarni odgovor nanj. Tako recimo v »1. lepljivku« na »Uma polen turban«, ki spada pod »Bela tehnika«, ta pa pod »Zajebani vsakdanjik« in ta pod »Mn3njalniki«, na spletnem portalu »Joker.si« na vprašanje kuča, »a je v kratkem načrtovan kak daljši polet v vesolje?«, tyne, na predvideni dan izstrelitve kranjske klobase v vesolje (9. december 2006) odgovarja: »Seveda. In v vesolje gredo kranjske klobase 🍌🍌🍌«. ⁵⁵ Veliko mero predmetno-smiselne izčrpnosti teme izjave lahko torej pričakujemo tam, kjer je kozmoklobasanje ujeto v standardizirane oblike izjav – kjer ima žanr kozmoklobasanja zelo standardiziran značaj in kjer je, čeprav ne vedno ustvarjalni vidik v veliki meri odsoten. Povsem drugače je recimo v *Kozmoklobasanju*, kjer lahko govorimo le o minimalni zaključenosti, ki omogoča odzivno stališče. Samo pomislite, kaj vse bi se še dalo v *Kozmoklobasanju* naklobasati o kozmoklobasanju?

⁵¹ Mihail Mihajlovič Bahtin, »Problem govornih žanrov«, str. 250.

⁵² *Ibid.*, str. 255.

⁵³ *Ibid.*

⁵⁴ Mihail Mihajlovič Bahtin, »Problem govornih žanrov«, str. 255.

⁵⁵ Kuč in tyne, <http://www.joker.si/mn3njalniki/lofiversion/index.php/t13984-3050.html>, (17. 3. 2009).

Toda v vsaki izjavi, tako v povsem kratkem in jedrnatem e-odgovoru do zamotnega in razvlečenega *Kozmoklobasanja*, zaznavamo in sprejemamo »govorno zamisel ali govorno voljo« kozmoklobasača, »ki opredeljuje celotno izjavo, njen obseg in njene meje.«⁵⁶ Zamišljamo si, kaj kozmoklobasač »hoče povedati, in s to govorno zamisljivo, s to govorno voljo (kot jo razumemo) merimo zaključenost izjave.«⁵⁷

Zamisel – subjektivni element izjave, ki se neločljivo povezuje z objektivnimi predmetno-smiselnimi elementi izjave – je lahko ali, kot se recimo zahteva v znanstvenih razpravah, mora biti jasno artikulirana (recimo v *Kozmoklobasanju* s tezo ali problemom raziskave). V večini kozmoklobasičnih izjav pa je neartikulirana, skrita, zabrisana, recimo v izjavah v debati »V veselje tudi kranjske klobase« na »Vijava.com«. Neposredni udeleženci e-dialoga – R.I.P., Vampirica, Pink4, Grozilda, Galadriel idr. – v debati zamisel prilagajajo dejanski situaciji govorne komunikacije (njenim udeležencem, njihovim prejšnjim izjavam, potezam individualnih izjav).

Govorna volja pa se v veliki meri udejanja v izboru *določenega govornega, kozmoklobasaškega žanra*.⁵⁸ Vse izjave, kozmoklobasične izjave, »imajo določene in relativno tipične oblike konstrukcije celote.«⁵⁹ Izjava v razposajenem forumu se bo prilagodila določeni obliki, ki je drugačna od izjave na blogu. Izbor govornega žanra je tako pogojen »s specifičnostjo danega področja govorne komunikacije, s predmetno-smiselnimi (tematskimi) poudarki, s konkretno situacijo govorne komunikacije, z osebno sestavo njenih udeležencev itn.«⁶⁰ Žanri se torej prilagajajo tirnicam družbenega okolja oziroma družbenega občevanja, v katere so vpeti. Debata na »Vijajvaja.com«, kjer klobasajo predvsem, vsaj zdi se, lahkotni prostočasneži, ki radi izražajo svojo ekspresivnost, hudo-muštvo, humorilstvo predvideva drugačen žanr (največkrat kratko in sočno repliko) kot debata na »Vesolje.net«, kjer kozmoklobasajo kozmoklobasači, ki največkrat nekaj vedo o »astronomiji in avstronavtiki« in to znanje radi tudi pokažejo (veliko daljšo – nekakšno »pokaži kaj več« repliko). Prav tako lahko pričakujemo drugačen kozmoklobasični žanr na uradni spletni strani zategnjene Zveze potrošnikov Slovenije kot na odtegnjenem blogu

⁵⁶ Mihail Mihajlovič Bahtin, »Problem govornih žanrov«, str. 255.

⁵⁷ *Ibid.*

⁵⁸ Pojem govornih žanrov in program preučevanja le teh je bil načrtan že v knjigi *Marksizem in filozofija jezika*, podpisani, kot že rečeno, z Vološinovim – predstavnikom t.i. Bahtinovega kroga. Tem Bahtin v literaturi kot tudi širše v govorni komunikaciji pripisuje zelo velik pomen in jih obravnava v več spisih, najsprejete in najpodrobneje v spisu »Problem govornih žanrov«: »Izjave in njihovi tipi, torej govorni žanri, so tranzmitsijski jermeni, ki povezujejo zgodovino družbe z zgodovino jezika. Noben nov (fonetični, leksikalni, slovnični) pojav se ne more vključiti v sistem jezika, ne da bi poprej prehodil dolgo in zapleteno pot žanrsko-stilističnih preizkušenj in obdelave.« (*Ibid.*, str. 240–241.) Bogastvo in raznovrstnost govornih žanrov, kot pravi Bahtin, »sta neizmerna, ker so možnosti raznovrstne človekove dejavnosti neizčrpane in ker na vsake področju dejavnosti nastaja cela vrsta govornih žanrov, ki se razčlenjuje in razrašča glede na stopnjo razvoja in zapletenost danega področja.« (*Ibid.*, str. 233.) V praksi, nadaljuje Bahtin, »jih uporabljamo samozavestno in spretno, čeprav teoretično o njihovem obstoju mogoče ne vemo prav nič.« (*Ibid.*, str. 256.)

⁵⁹ Mihail Mihajlovič Bahtin, »Problem govornih žanrov«, str. 256.

⁶⁰ *Ibid.*

»Iskrice iz kovačnice izpod peresa Aleksandra Kovača« v prispevku z naslovom »Kranjske klobase krožijo v orbiti!«:

V petek zvečer slišim tole simpatično novičko: Astronavtka s slovenskimi koreninami Sunita Williams bo v vesolju postregla s kranjskimi klobasami. Poln ljubezni in pozitivne energije, kot sem, sem refleksno rekel samo »Naj se jim zatakne« in naprej bral Walter M. Millerja, ml. (daj, prečekiraj Amazon, da te ne bo žrlo celo noč). [...]

Ali, da ostanemo pri vesoljski temi, o Hermanu Potočniku ... pa koga boli za to zgubo, saj imamo vendar Sunito, astronautko s slovenskimi koreninami in kuharico kranjskih klobas!!! (Prosim, da kuj daste v WinAmp Zdravljico, vstanete z zavaljenih riti in se zgrabite za sijoče herce!!) A da je po očetu, imenu in izgledu Indijka? Hm, probajte vtipkati »Sunita Williams Slovenia« v Gugelj in bomo videli, kolikokrat punca ponosno omeni pradomovino svoje matere... Al pa »Sunita Williams India«? Grdi Indijci si jo lastijo za svojo! Če to ni povod za vojno napoved in bojkot dišečih palčk!

Folk, vsaka odkrita korenina v diaspori je v prvi vrsti žalosten spomin na nekoga, ki ga je Slovenija utesnjevala do te mere, da je pobral šila in kopita. Dajte mir s temi koreninami in raje poskrbite za drevesa na svojem vrtu. Naj že pride dan, ko grmičje na sosedovem vrtu ne bo več vredno od naših zelenih lip.

Korenine vam obrezuje

Aleksander Kovač⁶¹

Določena (zabavna, vzgojna, znanstvena, informativna, publicistična itd.) funkcija in določeni pogoji kozmoklobasanja porajajo določene kozmoklobasične žanre – relativno obstojne tematske, kompozicijske in stilistične tipe kozmoklobasičnih izjav.⁶²

Govorna zamisel kozmoklobasača se torej prilagaja izbranemu žanru, se oblikuje v okvirih določene žanrske oblike. Kozmoklobasanje je tako vedno umeščeno v različne žanrske oblike, ki so včasih bolj šablonske (recimo kratke, informativne novičke o vesoljski kranjski klobasi, na primer tista iz *Moje Slovenije*), včasih pa bolj ustvarjalne (recimo žurnalistična kolumna, na primer tista z ilustracijo kozmoklobase).

Vsi žanri seveda niso enako primerni za izražanje ekspresivnosti, individualnosti, stila. Znanstveni žanri, kamor spada tudi *Kozmoklobasanje*, žal, veliko manj kot umetniški žanri, v katerih je ekspresivnost ali individualni stil vključen v osnovno zamisel izjave (roman, umetniški film, pesem). V različnih žanrih se torej skrivajo različne možnosti in omejitve za uporabo individualnosti, stila, ekspresivnosti.⁶³

Stil tako vstopa v žanrsko enotnost izjave. Stil je neločljivo povezan z določenimi (tematskimi in) kompozicijskimi enotami: z določenimi tipi zgradbe celote, s tipi njene zaključenosti, s tipi odnosa do drugih udeležencev govorne komunikacije

⁶¹ Kovač, <http://aleksanderkovic.blog.si/ol.net/2006/12/13/kranjske-klobase-krozijo-v-orbiti/> (26. 2. 2009).

⁶² Mihail Mihajlovič Bahtin, »Problem govornih žanrov«, str. 239.

⁶³ Mihail Mihajlovič Bahtin, »Problem govornih žanrov«, str. 238.

(kozmozlobasanja).⁶⁴ Le pomislite, kako čudno, neprimerno, nemogoče bi zvenel stil iz razposajenih in ekspresivnih replik v e-dialogu na »Vijavaj.com« na zategnjenem informativnem sporočilu na strani Zveze potrošnikov Slovenije ali O/otacov stil iz sočnega in perverznega komentarka v resni, zategnjeni znanstveni razpravi, recimo *Kozmozlobasanju*?

Žanr je torej, če neokusno parafirziramo Marshalla McLuhana, »sporočilo«.⁶⁵ Kako je torej neka izjava dojeta, je odvisno (tudi) od govornega žanra, v katerega je izjava ulita.

Kozmozlobasični žanri pa imajo za kozmozlobasača normativni pomen, »ta jih ne ustvarja, ampak so mu dani.«⁶⁶ Razposajeni kozmozlobasač, ki se oglasi v razposajeni spletni debati, ambiciozni kozmozlobasač, ki piše blog, pobesneli kozmozlobasač, ki jezno odgovarja na profesionalni spletni članek, in prav tako nespletni klobasač, ki piše znanstveno razpravo – vsi kozmozlobasači kljub svoji individualnosti in ustvarjalnemu značaju ne ustvarjajo povsem svobodnih jezikovnih oblik, ampak se prilagajajo določenemu žanru.⁶⁷

O/otacova izjava »Bah, saj znamo slovenke, na svojih kranjskih klobasah, v veselje iztrepljevati tudi sami...« kaže torej, da je poleg izmenjave govornih subjektov za izjavo značilna tudi zaključenost.

In še

... kaj. A kaj? Vse to pa nam namiguje, da je za izjavo značilno, konstitutivno – poleg izmenjave govornih subjektov in zaključenosti – še nekaj. Kaj pa? *Odnos izjave do samega govorca in do drugih udeležencev govorne komunikacije*. Vsaka kozmozlobasična izjava je člen v verigi kozmozlobasanja, govorne komunikacije, kot posamezna kranjska klobasa v tisti čudoviti verigi klobas. »Je aktivno stališče« kozmozlobasača »na tem ali onem predmetno-smiseltnem področju.«⁶⁸

Prvi element izjave, ki opredeljuje njeno kompozicijo in stil – izbor jezikovnih sredstev in govornega žanra, je pogojen s *predmetno-smiseltnimi nalogami* – z namenom, zamislijo kozmozlobasača, govornega subjekta, avtorja. Torej, vprašanja kot, kaj hoče kozmozlobasač o kozmozlobasi ali s kozmozlobaso povedati in zakaj kozmozlobasač klobasa (ravno) o kozmozlobasi, so tesno povezana z vprašanji, kot, kako, s kakšnimi jezikovnimi sredstvi in v kakšni žanrski obliki – tipični obliki izjave bo kozmozlobasač serviral kozmozlobaso. Resni, strogi znanosti predani kozmozlobasač kozmozlobaso maliči v veri, da bo znanstvenim preizkuševalcem serviral kar čim bolj okusen koncept

⁶⁴ *Ibid.*, str. 239.

⁶⁵ Fraza »Medij je sporočilo« (*The medium is the message*) je iz McLuhanovega verjetno najbolj znanega in vplivnega dela *Understanding Media. The Extensions of Man*. V tem delu predlaga preusmeritev raziskovanja iz medijskih vsebin, sporočil na naravo medija samega, saj po McLuhanu, medij vpliva na družbo ne samo s posredovanimi vsebinami, ampak tudi z značilnostmi medija samega.

⁶⁶ Mihail Mihajlovič Bahtin, »Problem govornih žanrov«, str. 259.

⁶⁷ Če se vrnemo daleč nazaj, je to seveda v nasprotju z razumevanjem Ferdinanda de Sassurja (*Pre-davanja iz splošnega jezikoslovja*), ki izjavo kot element govora (*la parole*) razume kot povsem individualno dejanje nasproti sistemu jezika (*langue*) kot povsem socialnemu in za posameznika determinirajočem pojavu.

⁶⁸ Mihail Mihajlovič Bahtin, »Problem govornih žanrov«, str. 263.

oziroma sestavi kar čim bolj umetelen recept, kako (je mogoče) znanstveno zagristi v kozmoklobasanje. Pri tovrstnem maličenju bo skoraj gotovo uporabil komplicirana jezikovna sredstva (recimo dolge, nerazumljive stavke) in maličenje bo serviral v obliki znanstvene razprave. Nedvomno drugačna jezikovna sredstva in žanrsko obliko bo uporabil zabavljač, ki kozmoklobaso uporabi zato, da spravi v dobro voljo sebe in druge, da se zabava ali da predstavi veličino svojega centra za humor.

Naslednji element, ki pogojuje kompozicijsko-stilistične posebnosti izjave, je *ekspresivnost* – »subjektivni emocionalno-aksiološki odnos govorca do predmetno smiselne vsebine.«⁶⁹ Kozmoklobasanje je nedvomno zelo očitno in v veliki meri popackano z ekspresivnostjo. Seveda ima ekspresivnost na različnih področjih kozmoklobasanja različne jakosti in pomene. Na »Vijavaja.com«, ki je med drugim leta 2005 dobila nagrado za najbolj zabaven spletni portal v Sloveniji po izboru obiskovalcev (nagrada Izidor), je ekspresivnost nekakšna zahtevana prvina. Povsem drugače je na zategnjeni strani Zveze potrošnikov Slovenije, kjer je ekspresivnost tujek, ki ga je treba zbrcati iz besedila, da se ne bi kakšna neformalna neslanost porodila.

Toda tudi v tej navidez neekspresivni izjavi, katere avtorstvo se je skrilo za dolgočasno obličje resnobne institucije, lahko in moramo govoriti o ekspresivnosti. Stik jezika z dejanskostjo, do katerega pride v izjavi, vedno in neizbežno porodi iskro ekspresivnosti. Kozmoklobasanje je torej vedno popackano z ekspresivnostjo. Ko te popackanosti ni, smo v sistemu jezika, kjer vegetirajo (*samo*) povsem nevtralne jezikovne enote – jezikovna sredstva, ki jih nato v govorni dejavnosti, klobasanju uporabimo za izraz čustveno-vrednostnega odnosa do realnosti. Jezikovne enote se namreč ne nanašajo »na nobeno resničnost; to nanašanje, torej dejansko oceno, lahko uresniči samo govorec v svoji konkretni izjavi.«⁷⁰

Torej nek ocenjevalni odnos kozmoklobasača do kozmoklobase je vedno navzoč, izjava ne more biti izjava brez ekspresivnega odtenka, povsem nevtralna izjava ne obstaja.⁷¹ Ekspresivnost je torej temeljni element, konstitutivni dejavnik izjave – ko ekspresivnosti ni, smo v abstraktnem, brezkontekstualnem, nikogaršnjem sistemu jezika, v katerem bivajo le brezokusni stavki in besede.

Toda kozmoklobasanje, kot ga obravnavamo v *Kozmoklobasanju*, je le pisna komunikacija, zapisano kozmoklobasanje. Pisni komunikaciji pa seveda manjka več elementov neposredne ustne komunikacije. V neposredni fizični govorni interakciji, ko sogovornika stojita drug pred drugim, se pogosto zanašamo tudi na neverbalne informacije oziroma na neverbalne semiotične elemente: obrazna mimika, ton glasu, obleka, videz in še kaj. Vsega tega v pisni e-komunikaciji večinoma ni. E-kozmoklobasači nimajo na voljo toliko kontekstualnih, nejezikovnih informacij, kot jih imajo kozmoklobasači, ki klobasajo na glas in iz oči v oči. Ekspresivna intonacija, ki ima lahko v neposredni ustni komunikaciji zelo pomembno ali celo osrednjo vlogo, je v zapisani komunikaciji manj opazna. Toda ali je res? E-kozmoklobasanje, še posebej klobasanje na raznih forumih, je nadvse

⁶⁹ *Ibid.*, str. 264.

⁷⁰ *Ibid.*

⁷¹ *Ibid.*

bogato z različnimi ekspresivnimi toni, sicer pospravljenimi pod razne šablonizirane znake. Verbalizacija emocionalnih reakcij (hehe), kratice emocionalnih reakcij (lol ali LOL, *lough(ing) out loud*, smejeti se na glas), znaki za ekspresivne reakcije – t.i. smeški (angl. *smileys, emoticons*, npr. ☺, ki pa so lahko tudi žalostni (☹), jezni, jokavi ali ...) in drugi grafični znaki emocionalno orientiranega *keyboard arta*, med katerimi je najpogostejše uporabljen nasmeh (:-) ali :) ali ;)), zapis z velikimi črkami (izjava ali del izjave v taki obliki je običajno interpretirano kot kričanje oziroma napad na sogovornika), zelo vidno, jasno, emocionalno odražajo aktivno stališče kozmoklobasačev do kozmoklobase, kozmoklobasanja idr. kozmoklobasarskih reči. Spomnimo se le nekaterih delov iz debate na spletnem portalu »Vijavaja.com«, v katerem povsem izginejo jezikovni elementi – stavki in besede in ostanejo le vizualni izrazi, znaki ekspresivnosti. Marša se na izjavo Pink4 (»hehe.....hudo....kranjske klobase bodo v veselju...lol ☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺«) odzove s samimi smejčki: »☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺☺«. In tudi izjava Rena, ki sledi temu ekspresivnemu kozmoklobasičnem dialogu, ni nič kaj manj izrazna: »lol☺«. No, da ne bomo klobasali le na starih primerih, si oglejmo komentar kozmoklobasača z nadimkom jb79 na e-članek z naslovom »V veselje tudi Slovenka« in podnaslovom »Članica posadke Discoveryja Sunita Williams ima poleg indijskih tudi slovenske korenine«: »novica dneva: kranjske klobase v veselje :)»)))))»⁷² Ekspresivnost je torej, kot nakazuje izjava jb79, lahko osrednjega pomena pri razumevanju smisla izjave. Povsem drugačen smisel bi imela izjava z istimi besedami, v istem vrstnem redu, a z naslednjim grafičnim znakom na zaključku: >-O. To ne bi bila več simpatična novička, ki nam izvabi nasmeh na ustnice, ampak novica ob kateri kozmoklobasač z naježenimi lasmi kriči v strahu.

Ob tem poudarjanju ekspresivnosti izjave, popackanosti izjave s subjektom, pa je treba glasno reči, da subjekt, kozmoklobasač ne začenja in izvaja kozmoklobasanja v vakuumu. Kozmoklobasači ni božje bitje, stvarnik s privilegijem klobasanja o še neizrečenih, nikoli slišanih, nepoznanih rečeh. Vsaka kozmoklobasična izjava je, kot smo že večkrat rekli, člen v verigi kozmoklobasanja, »je člen v verigi govorne komunikacije.«⁷³ Kozmoklobasanje – govorna komunikacija »je proces večstranske aktivne ‘izmenjave misli‘ in «[m]isli, ki se izmenjujejo, niso indiferentne druga do druge in ne zadoščajo same sebi, vedo druga za drugo in medsebojno odsevajo druga drugo.«⁷⁴

Vsaka izjava je razbrazdana s sledmi drugih izjav, s katerimi se povezuje v skupnem področju govorne komunikacije. Ali kot pravi Roland Barthes, izjava, tekst »je prostor s številnimi dimenzijami, v katerem se povezujejo in si nasprotujejo raznolika pisanja. Toda nobeno od njih ni izvorno: tekst je tkivo citatov, ki izhajajo iz tisočih žarišč kulture.«⁷⁵

Ti odmevi drugih izjav pa imajo, kajpada, zelo različne oblike. Tuje izjave so lahko neposredno, v celoti vključene v izjavo, kot recimo iskrica »Kranjske klobase krožijo v orbiti!« »iz kovačnice izpod peresa Aleksandra Kovača«, nepodpisani članek »Nasina

⁷² jb79, <http://24ur.com/ekskluziv/zanimivosti/v-vesolje-tudi-slovenka.html> (4. 3. 2009).

⁷³ Mihail Mihajlovič Bahtin, »Problem govornih žanrov«, str. 263.

⁷⁴ *Ibid.*, str. 272.

⁷⁵ Roland Barthes, »Smrt avtorja«, str. 22.

misija s slovenskimi koreninami« iz revije *Moja Slovenija*, replike na spletni strani »Vijavaja.com« v temi »V vesolje tudi kranjske klobase«, članek z naslovom »Z discoveryem v vesolje tudi Slovenka in kranjske klobase«, O/otacov komentar na spletni članek z naslovom »Z discoveryem v vesolje tudi Slovenka in kranjske klobase« idr. v *Kozmoklobasanju*. V izjavo so seveda največkrat vključeni samo posamezni deli, stavki ali posamezne besede drugih izjav, v *Kozmoklobasanju* jih je toliko, da bi ji prešteli, če sploh, le nesmrtniki.

Te tuje izjave ali deli tujih izjav lahko ohranjajo svojo izvorno ekspresijo. Toda še enkrat moramo poudariti, da se te izjave ali njihovi deli znajdejo v novem kontekstu, zato dobijo nov smisel. A ta novi kontekst, ta novi smisel izjave je vedno pogojen z odnosom do drugih izjav, na katere izjava odgovarja. Iz tega sledi, da tudi ekspresije izjave ne moremo nikoli povsem razumeti, če vzamemo pod drobnogled le njeno predmetno smiselno vsebino. Ekspresija izjave vedno odraža tudi odnos govorca do tujih izjav in ne samo njegov odnos do teme lastne izjave.⁷⁶ Najbolje se to verjetno vidi v e-komentarjih k člankom ali v e-dialogih. Spomnimo se izjav R.I.P., Vampirice, Pink4, Grozilde in številnih ostalih na spletnem portalu »Vijavaja.com«, pa seveda O/otaca, jb7 idr.. In da ne bomo zehali le ob zaužitih primerih, dajmo še besedo deblu, ki spletni članek z naslovom »Novo leto brez alkohola pričakali le na ISS« in besedilom pod naslovom »Alkohol so na mednarodni vesoljski postaji ISS strogo prepovedali, ruski kozmonavt se je moral zadovoljiti z golažem«⁷⁷ takole komentira: »Predvsem pa so na ISS žalostni, ker jim je zmanjkalo kranjskih klobas!«⁷⁸ Bolj kot odnos do teme lastne izjave je v izjavi debela v ospredju njegov odnos do izjave, katero komentira.

Izjava ima, kot že rečeno, začrtane meje z izmenjavo govornih subjektov, toda odseva govorni proces, v njen odmevajo druge izjave, ki se jo neposredno držijo izjav in / ali so ji nevidno oddaljene.

Naslednji element, ki pogojuje kompozicijsko-stilistične posebnosti izjave (ob predmetno-smiselnih nalogah in ekspresivnosti) je *naslovljenost*. Če nadaljujemo iz zgoraj rečenega, potem lahko dodamo, da izjava ni povezana le s prejšnjimi členi govorne komunikacije, ampak tudi z naslednjimi. Izjava se torej vedno obrača na nekoga. »V enaki meri jo določa to, čigava je, kot to, komu je namenjena«⁷⁹ Je torej vez med govorcem in sogovornikom, v obeh smereh in tako povsem družbeno orientirana.⁸⁰

⁷⁶ Mihail Mihajlovič Bahtin, »Problem govornih žanrov«, str. 272–3.

⁷⁷ STA, http://www.finance.si/171695/Novo_leto_brez_alkohola_pri%E8akali_le_na_ISS (22. 4. 2009)

⁷⁸ Deblo, http://www.finance.si/171695/Novo_leto_brez_alkohola_pri%E8akali_le_na_ISS (22. 4. 2009)

⁷⁹ Valentin Nikolajevič Vološinov, *Marksizem in filozofija jezika. Temeljni problemi sociološke metode v znanosti o jeziku*, str. 118. V citatu je sicer govor o besedi in ne izjavi.

⁸⁰ Kompleksni družbeni orientiranosti izjave je posvečen tudi velik del knjige *Marksizem in filozofija jezika*. Podajmo le enega od bolj zgoščenih opisov: »Na ta način se govorceva osebnost, vzeta tako rekoč od znotraj, v celoti izkaže za produkt medsebojnih družbenih razmerij. Ne le zunanji izraz, temveč tudi njeno notranje doživljanje je družbeno ozemlje. Prav zato se tudi celotna pot med

V debati na spletnem portalu »Vijavaja.com« je tako naslovnik – vsaj v primerih, kjer kozmoklobasači odgovarjajo konkretnim vprašanjem ali komentarjem drugim kozmoklobasačem – konkretna oseba. V resni znanstveni razpravi *Kozmoklobasanje* je naslovnik izbrana družčina resnobnih znanstvenikov, v članku z naslovom »Ta svet je sanatorij in mi smo le pacienti« in podnaslovom »Po njih klobasah jih boste prepoznali ...« je naslovnik veliko manj izbrana, mnogo bolj raznolika družčina bralcev. Na spletni strani potrošnikov so to potrošniki. Lahko pa je tudi, čeprav take izjave na spletu nismo našli, popolnoma neopredeljen, nekonkretiziran *drugi*. Recimo v hipotetičnem emocionalnem vzkliku, v hipotetični situaciji, ko nam na nogo pade meteorit iz vesolja: »Pa še kranjsko klobaso naj mi na glavo pljune vsemir.«

Kompozicija in stil izjave se nedvomno prilagajata naslovniku, sta odvisni od tega, na koga je izjava naslovljena, kako si avtor predstavlja svoje naslovnike, kakšen je njihov vpliv na izjavo. V resni znanstveni razpravi, napisani za hudo resnobno znanstveno javnost ne bo uporabljen isti stil in kompozicija kot v zafrkantskem internetnem dialogu. Ali pač, z namenom, da hudo resnobno znanstveno javnost razkači do ... (hm, klobase?) Torej, če se vrnemo k žanrom, lahko dodamo, da imajo določeni govorni žanri na določenih področjih govorne komunikacije tudi svoje določene koncepcije naslovnika.⁸¹

Vprašanje o naslovniku ...

kozmozlobasanja

ima izredno velik pomen. In na tem mestu, torej na koncu *Kozmozlobasanja*, ga bomo še malo razrezali. Rekli smo, da ima vsaka kozmozlobasična izjava vedno svojega specifičnega naslovnika. Toda, ali bi lahko v kozmozlobasanju kot celoti odkrili nekega tudi bolj univerzalnega kozmozlobasičnega naslovnika?

Zdi se, da se vse kozmozlobasične izjave poleg specifičnega naslavljanja (recimo resnobni znanstveniki ali zafrkantski blogerji) naslavlja tudi na neko širšo skupino ljudi. Gre seveda za skupino ljudi, ki uživa isto klobaso. Kranjsko klobaso!⁸² Z besedami prvega Pavlovega pisma Korinčanom: Ker je ena kranjska klobasa, smo mi, ki nas je veliko, eno telo, ker smo vsi deležni ene kranjske klobase.⁸³

Ali, če v kranjsko klobaso, vesoljsko kranjsko klobaso ugriznemo še z bolj odprtimi usti, z usti Vološinova: »[N]epretrgano govorno občevanje pa je [...] zgolj moment nepre-

notranjim doživljanjem ('tistim, kar se izraža') in njegovo zunanjo objektivacijo ('izjavo') razprošira na družbenem ozemlju. Ko se doživljanje aktualizira v zaključeni izjavi, napravi naravnost k neposredni družbeni situaciji govorjenja in predvsem h konkretnim sogovornikom njegovo družbeno orientiranost kompleksnejšo.« (*Ibid.*, str. 124.)

⁸¹ Mihail Mihajlovič Bahtin, »Problem govornih žanrov«, str. 277.

⁸² Seveda bi lahko odkrili tudi nekatere druge širše naslovnike. Recimo »smejoči se ljudski zbor«, o katerem Bahtin (*Ustvarjanje Françoisa Rabelaisa in ljudska kultura srednjega veka in renesanse*, str. 478) pravi: »Vsa dejanja svetovnozgodovinske drame so potekala pred *smejočim se ljudskim zborom*. Če ne slišimo tega zbora, tudi ne moremo razumeti drame v njeni celoti.«

⁸³ V originalu: »Ker je en kruh, smo mi, ki nas je veliko, eno telo, ker smo vsi deležni enega kruha.« (*Sveto pismo stare in nove zaveze*, str 1714.).

trganega vsestranskega *postajanja* danega družbenega kolektiva.«⁸⁴ Torej nepretrgano kozmoklobasanje je zgolj moment nepretrganega vsestranskega *postajanja* kolektiva užitvalcev kranjske klobase. Jezikovnega ustvarjanja tako ni mogoče razumeti ločeno od družbenega ustvarjanja ali jezikovnega uživanja ni mogoče razumeti ločeno od družbenega uživanja.

Toda, kje se skriva tista energija in kakšne sorte, ki omogoča uživanje v vesoljske kranjske klobase v jeziku? Kozmoklobasanje namreč ni nekakšen *perpetum mobile*, ne teče samo od sebe, kot tudi ne, kot smo že zgoraj navrgli, samo za sebe. Rekli smo že – če se spomnite tam, kjer se vesoljska kranjska klobasa znajde »V ustih«, ko jo začnejo uživati e-kozmoklobasači v jeziku – da je kozmoklobasanje govorjenje, klobasanje, izmenjava misli ali, kot je dandanes treba reči (čemur smo se vse do konca (uspešno) kot črnim luknjam izogibali in smo na to tudi zelo ponosni), diskurz o kozmoklobasi, opredeljen z določenim predmetom, konkretnim objektom, ki je pridobil metarazsežnosti. In v ta, vsekakor ne vseмир, prej nemir metarazsežnosti kranjske klobase in vesoljske kranjske klobase, bi bržkone morali odfrčati, da bi našli odgovor, kaj je tista skrivna energija, ki poganja metakozmoklobasanje. A ker ostajamo v tem kozmoklobasaškem spisu kar se da prizemljeni, polet v prostranstva metarazsežnosti kranjske klobase prelagamo v prihodnost.^{85,86}

LITERATURA

- Bahtin, Mihail Mihajlovič (1999). Problem govornih žanrov. *Estetika in humanistične vede*. Ljubljana: Studia humanitatis, 229–282.
- Bahtin, Mihail Mihajlovič (2008). *Ustvarjanje François Rabelaisa in ljudska kultura srednjega veka in renesanse*. Ljubljana: Literarno-umetniško društvo Literatura.
- Barthes, Roland (1995). »Smrt avtorja«. *Sodobna literarna teorija* (ur. Aleš Pogačnik). Ljubljana: Krtina, 19–23.
- Benveniste, Émile (1988). *Problemi splošne lingvistike I*. Ljubljana: Studia humanitatis.

⁸⁴ Valentin Nikolajevič Vološinov, *Marksizem in filozofija jezika. Temeljni problemi sociološke metode v znanosti o jeziku*, str. 131.

⁸⁵ Za nagrado zvestim bralcem opomb *Kozmoklobasanja* izdajmo (možno) smer tega poleta. Pri tej izdaji uporabimo znano blagovno znamko: Vesoljska kranjska klobasa je znak in »[k]jer je znak – tam je tudi ideologija.« (*Ibid.*, str. 15) Vesoljska kranjska klobasa »je ideološki znak par excellence.« (*Ibid.*, str. 20) V daljši obliki in v splošnejšem okviru : »Sleherni ideološki produkt ni zgolj del dejanskosti – naravne in družbene – kakor fizikalno telo, produkcijsko orodje ali potrošni predmet, temveč obenem, v nasprotju z naštetimi pojavi, odraža in prelamlja drugo dejanskost, ki obstaja zunaj njega. Vse ideološko ima *pomen*: predstavlja in zastopa nekaj, kar obstaja zunaj njega, je torej znak.« (*Ibid.*, str. 14)

⁸⁶ Polet, ki se že pripravlja, nosi delovni naslov »Zamišljena kranjska klobasa. O uživanju kranjske klobase v družbi nacionalizma«. Ob tem pa moramo potožiti in opozoriti na nerazumevanje ter nepripravljenost veljakov, ki znanosti režejo klobaso, da bi poletu v metaprostranstva kranjske klobase odtegnili kakšen košček klobase.

- Carroll, Lewis (1990). *Aličine dogodivščine v čudežni deželi / V Oglledalu*. Ljubljana: Mladinska knjiga
- Foucault, Michel (2001). *Arheologija vednosti*. Ljubljana: Studia humanitatis.
- McLuhan, Marshall (2001). *Understanding media. The extensions of man*. London in New York: Routledge.
- Mikola, Maša in Gombač, Jure (2008). Internet kot medij ohranjanja narodne kulturne dediščine med Slovenci po svetu. Stare dileme novih rešitev. *Dve domovini / Two Homelands*, 28, 39–56.
- Milharčič Hladnik, Mirjam (2008). Internet in preobrazbe ohranjanja kulturne dediščine v slovenskoameriških etničnih skupnostih. *Dve domovini / Two Homelands*, 28, 57–72.
- Saussure, Ferdinand de (1997). *Predavanja iz splošnega jezikoslovja*. Ljubljana: ISH, Fakulteta za podiplomski humanistični študij.
- Sveto pismo stare in nove zaveze. Slovenski standardni prevod iz izvirnih tekstov – študijska izdaja* (2003). Ljubljana: Svetopisemska družba Slovenije.
- Vogrinc, Jože (2008). Predburekom (pardon, predgovor!). *Burek.si?! Koncepti / recepti* (avtor Jernej Mlekuž). Studia Humanitatis, 7–9.
- Vološinov, Valentin Nikolajevič (2008). *Marksizem in filozofija jezika. Temeljni problemi sociološke metode v znanosti o jeziku*. Ljubljana: Studia humanitatis.

SUMMARY

COSMIC SAUSAGING. ON THE E-CONSUMPTION OF CARNIOLAN SPACE SAUSAGE

Jernej Mlekuž

Sunita Williams, American astronaut of “Slovene-Indian extraction”, flew into space on 10 December 2006. Her cosmic luggage included (Carniolan) sausages. This cosmic story about cosmic sausages was published in numerous Slovene media, in every possible form. But what happens to a cosmic sausage when it leaves the world of professional media, when it is begun to be consumed by internet users (in language)? Nothing; in fact, it remains the subject of sausaging, cosmic sausaging, meta-cosmic sausaging. And it is precisely cosmic sausaging – actually e-discourse about cosmic sausages – that is the subject of this analysis. (Translator’s note: the Slovene language has a verb (klobasati) formed from the root “sausage” (klobasa) which means “to ramble” (verbally), i.e. “to rabbit on”.)

Thus cosmic sausaging has nothing to do with language – an abstract system of linguistic rules, indifferent to speakers and spoken communication – but with actual, material consumption in language, therefore with speech. What we are dealing with, to

quote Ferdinand de Saussure, is a sort of “linguistics of speech”.⁸⁷ This of course assuming that we understand speech differently to Saussure. Our understanding of the concept of “speech” (*parole*) emphasises not the individual but the social aspect of communications. We are not therefore dealing with speech from the viewpoint of the speaker, “as if *only he* existed without the *absolutely necessary* relationship to *other* participants in spoken communications.”⁸⁸

Speech is always printed, as Mikhail Mikhailovich Bakhtin says, “in the form of statements [...] and it simply cannot exist outside of this form.”⁸⁹ A paper on the subject of cosmic sausaging presents and analyses the central features of this basic unit of real linguistic activity or spoken communications – statements which according to Bakhtin are the following: a) exchanges of spoken subjects, b) concluded statements (the opportunity to respond, which is defined as three moments: the exhaustion of the subject or sense, the speech intention or speech aim of the speaker, typical compositional genre forms of conclusion), c) the relation of the statement to the speaker and to other participants in speech communicationns and d) addressed statements (always addressed to someone).

⁸⁷ Ferdinand de Saussure, *Lectures on General Linguistics*, p. 29.

⁸⁸ Mikhail Mikhailovich Bakhtin, *The Problem of Speech Genres*, p. 244

⁸⁹ *Ibid*, p. 249